

- 2002. – №2. – С.21-26
9. Поляков О.Г. Цели профессионально-ориентированного обучения иностранному языку: теоретические аспекты / О.Г.Поляков // Иностранные языки в школе. – 2007. – №5. – С.3-7
 10. Структура учебных занятий по иностранному языку в вузах неязыковых специальностей: метод. рекомендации для преподавателей. – М.: Моск. гос. пед. институт иностр. яз. им. М. Тореца, 1985. – 70 с.
 11. Троянская Е.С. Общая характеристика стиля немецкой научной речи / Е.С.Троянская // Лингвостилистические особенности научного текста. – М.: Наука, 1981. – 180 с.
 12. Хомицкая А.Н. Современные аспекты лингводидактики и методики преподавания иностранных языков: Учебное пособие / А.Н.Хомицкая. – Н.Новгород, 2006. – С.90-107
 13. Цвяк Л.В. Педагогічні умови естетичного виховання курсантів у процесі вивчення іноземної мови / Л.В.Цвяк // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – Вип. 24 – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2012. – С.188-191
 14. Цвяк Л. В. Формування мотивації до вивчення іноземної мови майбутніми офіцерами нефілологічного напрямку підготовки у вищому навчальному закладі / Л.В.Цвяк // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць. – Вип. 544: Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С.172-180

В статье обосновывается необходимость обучения будущих пограничников интерпретации профессионально ориентированных текстов как особому виду текстовой деятельности на занятиях по немецкому и французскому языку. Формулируются основные педагогические условия, при которых формирование у курсантов и слушателей умений интерпретировать иноязычные тексты будет результативным, а также основные рекомендации отбора иноязычных текстов для обучения будущих специалистов интерпретационной деятельности. Предлагается комплекс дотекстовых и послетекстовых упражнений для решения такой задачи.

Ключевые слова: профессионально ориентированный текст, интерпретационная деятельность, слушатели нефилологических факультетов, занятия по иностранному языку.

The author of the article has grounded the necessity of teaching future border guards the skills of interpretation of professionally oriented texts as a type of textual activity at the lessons of German and French languages. The main pedagogical conditions have been stated to form the cadets' skills of making the interpretation of foreign language texts more effective, as also some recommendations as to the choosing foreign language texts for teaching such skills have been made. A set of pre-text and post-text exercises for teaching such skills has been provided as well.

Key words: professionally oriented texts, interpretation activity, students of non-philology departments, foreign language lessons.

УДК 372.218

ПЕДАГОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

*Черепаня Наталія Іванівна
м.Мукачеве*

У статті розкрито педагогічні детермінанти готовності дитини до школи, обґрунтовано сучасні проблеми готовності дошкільника до шкільного навчання. Виокремлено основні проблеми процесу підготовки дітей до школи. Проаналізовано сучасні підходи до визначення компонентів шкільної готовності, їх кількісних і якісних характеристик. Вказано на нові вимоги щодо змісту готовності шестирічних дітей до навчання у школі.

Ключові слова: готовність до навчання в школі, шкільна зрілість, компоненти шкільної готовності, проблеми процесу підготовки дітей до школи.

Зміни, що відбуваються в освітньому просторі, по-новому ставлять питання наступності між дошкільною і початковою її ланками. Забезпечення фізичної, розумової і психічної „шкільної зрілості” дитини дошкільного віку є головним завданням діяльності дошкільних навчальних закладів. Диференціація освітніх систем вимагає нових вимог щодо змісту готовності шестирічних дітей до навчання у школі. Іншими словами, сучасна система національної освіти потребує оновлення відповідних управлінських, науково-методичних і організаційних рішень на засадах неперервності. Виокремлюються три доміанти цього процесу: здійснення його в контексті особистісно-орієнтованої парадигми, спрямованість на виконання державних стандартів і забезпечення наступності між ланками системи освіти, у тому

числі між дошкільною і шкільною її складовими.

Необхідність вивчення готовності дітей до шкільного навчання виникла у 80-х роках ХХ ст. у зв'язку зі зниженням строків навчання. Спеціалісти різних профілів (педагоги, психологи, фізіологи, лікарі) ще в період першого досвіду навчання дітей з 6 років наголошували на особливу роль дошкільного дитинства, оскільки саме в цьому віці, на думку Д. Ельконіна, „відбувається інтенсивне орієнтування дитини в соціальних стосунках між людьми, у трудових функціях людей, суспільних мотивах і завданнях їхньої діяльності. На цій основі до кінця названого періоду в дітей виникає тенденція до здійснювання серйозної, суспільно значимої діяльності, що оцінюється. Саме це має визначальне значення для готовності дитини до шкільного навчання: соціальна зрілість, а не технічні вміння створює таку готовність”. Тому насамперед необхідно створити середовище, що забезпечує розширення прав дитини і батьків, поваги до особистості дитини, урахування освітніх інтересів кожного, адекватності педагогічного процесу віковим особливостям, забезпечення повноцінного психічного і фізичного розвитку, охорони здоров'я дітей. Як показує досвід, для того, щоби принципи не були просто декларовані, їх треба впроваджувати у відповідних матеріально-технічних, педагогічних і соціальних умовах.

Аналіз літератури з проблем дослідження дозволяє стверджувати, що як у вітчизняних, так і в зарубіжних авторів

немає єдності. Існують різні підходи до термінології у визначенні компонентів шкільної готовності, їх кількісних і якісних характеристиках, різні точки зору щодо досліджень підготовки дітей до навчання. Так, теоретичний аналіз психологічної готовності дитини до шкільного навчання бере початок у творах класиків вітчизняної психології: Л. Виготського, Г. Костюка, Л. Божович, О. Леонтєва. Проблема навчання пов'язувалася вченими з розвитком дитини: „шкільне навчання ніколи не починається на пустому місці, – підкреслював Л. Виготський, – а завжди має перед собою вже певну стадію дитячого розвитку, пророблену дитиною до вступу до школи” [1,с.4]. Більше того, „навчання повинне бути узгоджене з рівнем розвитку дитини”.

Проблема готовності до школи у психолого-педагогічній літературі знайшла відображення в дослідженнях, які умовно можна згрупувати в декілька напрямів. Зокрема, перший напрям присвячений формуванню у дітей дошкільного віку певних знань, які полегшують надалі засвоєння навчального матеріалу на систематичних заняттях у школі (О. Аніщенко, І. Будницька, Л. Журова, О. Усова, Дж. Чепи та ін.). Такий підхід насамперед вимагає чіткої організації спеціальних занять для розвитку провідних елементів навчальної діяльності і створення передумов їх подальшого розвитку.

Означені дослідження представляють суто педагогічне спрямування щодо розглядуваної проблеми. Вони зорієнтовані на формування знань, умінь і навичок у дітей до вступу до школи, або на виховання різних якостей у дошкільнят у сім'ї, або на розвиток елементів навчальної діяльності на спеціально організованих заняттях. Цікавими в цьому плані є роботи, де розглядаються різні аспекти готовності дитини до школи (Т. Доронова, Є. Панько, Т. Кондратенко, К. Щербаківа, Я. Коломинський). Представниками даного напрямку розглядається не тільки генезис окремих компонентів навчальної діяльності, але й виявляються шляхи їх формування.

Мета статті полягає у висвітленні основних педагогічних детермінантів готовності дитини до навчання в школі.

Поняття „готовність до шкільного навчання” вперше було запропоновано О. Леонтєвим. Автор пов'язував його з розвитком у дітей здатності управляти своєю поведінкою. У свою чергу Л. Божович, розглядаючи особливості психічного розвитку дитини, яка починає шкільне навчання, відзначала важливість наявності, необхідності сформованості такого новоутворення, як „внутрішня позиція школяра”. Більше того, на її думку, цей показник є основним критерієм готовності дитини до школи, що полегшує його навчання. Важливим елементом у структурі готовності дитини до школи Л. Божович вважала достатній рівень розвитку мотиваційної сфери дошкільника, мотивів, які спонукають до навчальної діяльності. Йдеться про пізнавальні інтереси школяра, потреби в інтелектуальній активності, в оволодінні вміннями, знаннями і навичками, а також мотиви, пов'язані з „потребами дитини в спілкуванні з іншими людьми, в їх оцінці й схваленні, з бажанням учня зайняти певне місце в системі доступних йому суспільних відносин” [4,с.28].

Результати досліджень показують, що з приходом дитини до школи починається важливий етап в її житті. Виникає нова соціальна позиція особистості – учень, яку вона реалізує безпосереднім учасником однієї з форм значимої діяльності – навчальної. До неї в цей період висуваються нові вимоги, з'являються нові обов'язки й товариші, змінюються стосунки з дорослими, які також потребують певних моральних зусиль і досвіду. Але для розвитку дитини дошкільний вік має самодостатнє значення, і його не можна розглядати лише як етап підготовки до школи, обмежуючись навчанням малюка читанню й лічби.

Передбачений реформою освіти перехід на навчання з шести років детермінує вдосконалення виховної системи дошкільних установ, оптимізації навчально-виховного процесу, органічною частиною якого є формування у дітей передумов навчальної діяльності. Тому феномен готовності дитини до

шкільного навчання вимагає свого подальшого дослідження. Зокрема, ознайомлення з літературою з проблеми показує, що незважаючи на розбіжності в підходах щодо розуміння готовності дитини до навчання в першому класі, залишаються незмінними ті компоненти, за якими можна оцінити рівень розвитку її психологічних якостей, що визначає сама школа.

Важливим у контексті процесу переходу від дошкільного до молодшого шкільного віку є психологічна перебудова особистості дитини, тобто сформованість готовності до прийняття положення школяра. За даними вчених (Е. Басін, Б. Ельконін, Т. Кондратенко, Т. Шилов, Й. Шванчара, Л. Федорович), неготовність до статусу школяра є однією з причин подальшої неуспішності дитини в навчанні. Як наголошує С. Сапогова, „одна з причин відставання в молодших класах – збігання моменту достатніх передумов до навчання і моменту фактичного приходу до школи, об'єктивна неготовність до навчання” [7,с.422].

Як показує практика, діти шести років схожі на семирічних лише зовні. Висока інформованість дошкільняти не забезпечує автоматично розвиток емоційної, вольової та соціальної сфер його особистості. При цьому, як відомо, близько 60% дітей, які приходять до школи, мають психоматичні порушення. Зростає кількість дітей з психоневрологічними захворюваннями та хворобами органів чуття, значна кількість дітей перших класів становить „групу ризику” і потребує уваги шкільного психолога. Це вимагає виключно зваженого підходу до визначення готовності дитини до навчання в умовах загальноосвітньої школи.

Цікавою в цьому плані є думка, що суть перехідного періоду від дошкільного до молодшого шкільного віку в контексті теорії діяльності і критичних вікових етапів полягає в так званих „діалектичних скачках у розвитку” дитини. Останній передбачає: наявність інтересу до шкільного змісту занять; орієнтацію на шкільні форми навчання; визнання авторитету вчителя.

О. Леонтєв підкреслював, що „кризи не є супутниками психічного розвитку. Необхідні не кризи, а переломи, якісні зрушення в розвитку. ... криза – свідоцтво незвершеного перелому, зрушення. Криз зовсім може не бути, якщо психічний розвиток дитини складається не стихійно, а є розумно керованим процесом...”.

Отже, психічна готовність дитини до систематичного навчання є першочерговою умовою усунення проблем у школі. При цьому навіть хороша успішність дитини за недостатньої психічної готовності досягається, як правило, дуже дорогою ціною, надзвичайним напруженням, яке призводить до стомлення й виснаження, а в результаті – до різного роду розладів, найчастіше – нервово-психічної сфери. Таким учням необхідний особливий режим, посилена увага з боку батьків і педагогів [4,с.48].

Важливо забезпечити поступальний розвиток новоутворень, які з'являються наприкінці шостого року життя дитини (уява, децентрація мислення, довільна поведінка, об'єктивна самооцінка). Це головна умова переходу до опанування нової провідної діяльності – навчальної. Тому не можна не погодитися з думкою про те, що підготовку дітей до школи слід розглядати через призму формування передумов навчання, які сприяють профілактиці негативних проявів кризи семи років (Е. Кравцов, С. Кулачківська, Л. Подоляк, Г. Назаренко, О. Проскура, Г. Рєпкіна).

Так, С. Сапогова як важливу передумову переходу до навчальної діяльності виділяє розвиток так званої символічної функції і уяви дитини. Автором підкреслюється негативність впливу формального відношення до переходу до навчання, „... коли дитина йде до школи ще практично не готова, і негативна симптоматика є наслідком цієї неготовності, незадоволення новим положенням школяра, несприймання навчальної діяльності, бажання продовжувати ігрову діяльність” [7,с.425].

Перехідний етап від одного психічного стану до іншого називають критичним. У шкільному віці це період від шести до семи років, і визначається він цілісною зміною особистості дитини. Поведінковими ознаками кризи є втрата дитячої безпосередності і ситуативної поведінки, що визначається появою рис характеру малюка, зокрема манірності, навмисності, блязювання тощо. Усе це з часом звичайно минає. Натомість залишається почуття внутрішньої свободи вибору тієї чи іншої позиції, здатність свідомо програмувати власну поведінку й виражати своє ставлення до різних життєвих ситуацій.

Саме на перехідному етапі розвитку між дошкільним і шкільним дитинством емоції дошкільників стають „розумними“, передбачуваними, починають виконувати роль смислоутворення. Дитина оволодіває емоційними оцінними еталоном, які відповідають соціальним нормам. Основу моральності особистості становлять соціальні емоції, які й визначатимуть у подальшому вибірковість у стосунках з іншими людьми, а також здатність до самореалізації в будь-якому виді діяльності, у тому числі й у навчальній. Період становлення цих емоцій слід, власне, вважати сенситивним для формування моральності малюка.

Значна частина дослідників феномен готовності дитини до школи пов'язує з новоутвореннями і змінами в психіці, які спостерігаються наприкінці дошкільного віку. Так, Л. Божович наголошувала на тому, що проведення безпечного вільного часу дошкільника змінюється на життя, повне турботи і відповідальності. Він повинен обов'язково ходити до школи, вивчати ті предмети, які зазначені програмою, повинен неухильно дотримуватись шкільного ритму життя, виконувати шкільні правила поведінки, міцно засвоювати відповідні знання і уміння [1, с.6]. Для цього, у дитини повинен бути певний рівень розвитку пізнавальних інтересів, готовність до змін соціальної позиції, бажання вчитися, має виникнути опосередкована мотивація, внутрішні етичні інстанції, самооцінка, що в сукупності й означає психологічну готовність дитини до школи.

В. Мухіна вважає, що особистісне утворення безпосередньо пов'язане з поняттям „шкільна зрілість“, під якою вона розуміє морфологічну і функціональну готовність дитини до систематичного навчання [5, с.85].

Слушно підкреслити, що морфологічний і функціональний розвиток у сучасному трактуванні розширив своє семантичне поле і розглядається частиною вчених як синонім поняття „готовність до навчання“ (М. Битянова, М. Безруких, О. Дьяченко, І. Дубровіна, І. Кулагіна). Ми погоджуємося з тим, що рівень фізіологічного розвитку і соматичне здоров'я дитини, її психічне самопочуття і морфологічний розвиток організму є невід'ємною частиною готовності до навчання.

Як указує Є. Кравцова, „...психологічну готовність до шкільного навчання слід розуміти не як психологічну підготовку до існуючих форм навчання і життя, а як наявність передумов і джерел навчальної діяльності“. Але не можна погодитися з тим, що „вихідною одиницею аналізу психологічної готовності до шкільного навчання виступає специфіка дошкільного дитинства, взята в загальному контексті онтогенезу особистості, обумовлюючі основні лінії психічного розвитку дитини в цьому віці і тим самим створюючи можливість переходу до нової, більш високої форми життєдіяльності“ [3, с.39].

М. Удовенко підготовку дитини до школи пов'язує з „дошкільною зрілістю“, яку розуміє як цілісний психічний стан дитини дошкільного віку, що характеризується високим ступенем розвитку тих якостей і процесів, що переживають свій розквіт саме в дошкільний період дитинства і для яких цей період є сенситивним [7, с.424]. За його даними, для шестирічок з високим рівнем психічного розвитку, тобто з дошкільною зрілістю, найбільш типовим є кооперативно-змагальний рівень спілкування з однолітками, довільність у сфері спілкування з дорослими і відкриття дитиною своїх переживань у сфері самосвідомості. Принципово важливими для цього періоду є:

- сформованість прийомів ігрової діяльності;
- розвиненість соціальних емоцій і достатність морального розвитку;
- розвиненість уяви і наочно-образного мислення, пам'яті, мовлення, фантазії.

До новоутворень цього віку в інтелектуальній сфері відносить М. Немов внутрішні розумові дії і операції, коли у дитини з'являється внутрішнє, особисте життя, причому спочатку в пізнавальній сфері, а потім у соціально-мотиваційній. Він підкреслює, що розвиток у цьому і інших напрямках проходить свої етапи, від образності до символізму. Під образністю автором розуміється „...здатність дитини створювати образи, змінювати їх, мимовільно оперувати ними, а символізмом називається вміння користуватися знаковими системами, ...здійснювати знакові операції і дії математичні, лінгвістичні та інші“.

На думку Р. Єфіміної, новоутвореннями дошкільного віку доцільно вважати комплекси готовності до шкільного навчання, до яких вона відносить комунікативну і когнітивну готовність, а також рівень емоціонального розвитку, технологічну озброєність дитини.

Однак, як справедливо підкреслює Л. Венгер, у дитини дошкільного віку не може бути сформованих „шкільних“ якостей у чистому вигляді, оскільки вони складаються в процесі тієї діяльності, для якої є необхідними. Отже, вони не можуть з'явитися без створення специфічних умов життя, що є характерними і необхідними для повноцінного розвитку дитини в шкільному віці [2, с.4]. З огляду на це, психологічна готовність, по-перше, полягає не в тому, що в дитини виявляються сформованими саме „шкільні“ якості, а в тому, що вона оволодіває передумовами до наступного їх засвоєння. По-друге, настання готовності не завжди чітко визначається хронологічним календарем. Цей феномен може сформуватися і задовго до, і набагато пізніше фактичного вступу до школи. Тому, на нашу думку, варто розмежувати поняття „психологічна готовність“ та „шкільна зрілість“.

Концепції готовності дитини до шкільного навчання як комплексу якостей, що утворюються її уміння вчитися, дотримувалися О. Леонт'єв, О. Люблинська, В. Мухіна. У поняття готовності до навчання вчені включають розуміння дитиною змісту навчальних задач, їх відмінності від практичних, усвідомлення способу виконання дії, навички самоконтролю і самооцінювання, розвиток вольових якостей, уміння спостерігати, слухати, запам'ятовувати, домагатися розв'язання поставлених проблем [5, с.24].

О. Запорожець зазначав, що готовність до навчання в школі „є цілісною системою взаємозалежних якостей дитячої особистості, зокрема особливості її мотивації, рівня розвитку пізнавальної, аналітико-синтетичної діяльності, ступеня сформованості механізмів вольової регуляції дій тощо“ [6, с.19].

У свою чергу Г. Кравцова і О. Кравцова виділяють такі показники психічної готовності до школи, які пов'язані з розвитком різних ставлень дитини: ставлення до дорослого, до одноліток, до самого себе.

На думку Д. Ельконіна і А. Венгера, психологічна готовність дитини до навчання у школі вбачається в:

- інтелектуальній готовності форм мислення;
- творчій уяві;
- наявності основних уявлень про природні й соціальні явища;
- вольовій готовності (формування відповідного рівня довільності);
- мотиваційній готовності (бажання ходити до школи, здобувати нові знання);
- особистісній готовності (бажання зайняти нову соціальну позицію школяра);
- соціально-психологічній готовності (сформованість ставлення до вчителя як до дорослого, який володіє особливими

соціальними функціями, розвиток необхідних форм спілкування з однолітками).

О. Бугрименко, К. Політова та інші дослідники, до феномена психологічної готовності слід відносять такі показники, як довільність дій дитини, уміння організувати свою рухову активність, діяти відповідно до вказівок дорослих, аналізувати пропонувані зразок, певний рівень розвитку мислення і мови, наявність бажання йти до школи тощо [7, с. 422].

У той же час І. Дубровіна, обговорюючи проблему готовності дитини до школи, використовує поняття „психологічна готовність дітей до шкільного навчання” або „психологічна готовність до школи” і „шкільна зрілість” як синоніми і протиставляє їм поняття „шкільна незрілість”. Автор називає основні причини останньої – це низька функціональна готовність, незрілість відповідних мозкових структур і нервово-психічних функцій, їх невідповідність завданням шкільного навчання. Виявляється неготовність і в недостатньому розвитку тонкої моторики, скоординованості в наслідуванні зразку в діяльності і поведінці, слабкому розвитку довільної сфери. У таких дітей діагностується невміння слухати і точно виконувати вказівки дорослих, працювати за встановленими правилами, недостатній розвиток мовленнєвої сфери, недорозвиненість пізнавальної потреби і несформованість внутрішньої позиції школяра.

На відміну від думки Є. Безруких, Є. Бугрименко, В. Кукушкіної, які вважають, що готовність дитини до навчання в школі забезпечується рівнем її морфологічного, функціонального і психічного розвитку, за якого вимоги ніколи не будуть надмірними і не призведуть до порушення здоров'я дитини, І. Дубровіна обмежується визначенням вихідного рівня функціональної готовності дитини, тобто відповідності ступеня дозрівання її певних мозкових структур, нервово-психічних функцій умовам і завданням шкільного навчання.

Дослідження Р. Овчарової розширюють зміст поняття готовності дитини до шкільного навчання шляхом уведення таких компонентів, як психологічна й соціальна готовність, наявність шкільно-значущих психофізіологічних функцій, розвиток пізнавальної активності і стан здоров'я. До основних параметрів готовності до школи автор відносить планування (уміння організувати свою діяльність відповідно до мети), контроль (уміння зіставити результати своїх дій із поставленою метою), мотивація навчання (прагнення знаходити приховані властивості предметів, закономірності у властивостях довкілля і використовувати їх), рівень розвитку інтелекту дитини тощо.

Говорячи про готовність до шкільного навчання, Н. Нижегородцева і В. Шадріков мають на увазі такий рівень фізичного, психічного і соціального розвитку дитини, який необхідний для успішного засвоєння шкільної програми без шкоди для здоров'я дитини. Поняття „готовність до навчання” в трактовці авторів містить фізіологічну, психологічну, соціальну (особистісну) готовність до навчання в школі. Критерієм фізіологічної готовності, на думку вчених, є рівень фізичного розвитку, стан здоров'я. Психологічна готовність передбачає розвиток таких сфер, як індивідуально-мотиваційна і волюва; наявність елементарної системи узагальнених знань і уявлень та деяких навчальних навичок і здібностей [7, с. 421].

За даними Л. Венгер, до основних компонентів підготовки дітей до школи відносяться, по-перше, наявність бажання вступити до школи і стати школярем з достатнім рівнем розвитку, допитливості, розумової активності; по-друге, довільність зовнішньої поведінки та управління внутрішніми психічними процесами, передумовами яких є сформованість ієрархії мотивів.

Одним із показників шкільної готовності (К. Бардін, Н. Гуткіна, Н. Денисевич, О. Дьяченко, Н. Софронова) є вміння дитини доволно підкоряти свої дії заданому правилу в ситуації послідовного виконання словесних вказівок дорослого. Але, як свідчать результати досліджень, значна частина дітей шести-семи років відчуває труднощі в адекватному сприйманні

навчальної ситуації: досить часто вони ігнорують інструкцію і діють самостійно. Інші – сприймають її формально, як команду, виконання якої не потребує будь-яких самостійних міркувань. Багато шестирічок сприймають завдання не як навчальне, а як практичне, для одержання конкретного результату, а не для того, щоб чогось навчитись.

Характерним для більшості дослідників є наявність домінуючої ідеї „вирівнювання”, тобто введення варіативних програм, які забезпечать підготовку до школи всіх дітей. Це – вибір відповідної програми навчання, або організація спеціальних груп, де шляхом виконання багаторазових тренувальних вправ доводять інтелектуальний розвиток дитини до необхідного рівня готовності до навчання.

У цілому готовність дитини до школи розглядається як інтегральна властивість, що включає в себе комплекс факторів, які визначають успішність усього педагогічного процесу, розуміючи під готовністю дитини до шкільного навчання („шкільною зрілістю”) той рівень морфологічного, функціонального і психічного розвитку дитини, за яких вимоги систематичного навчання не призведуть до порушення здоров'я дитини.

Узагальнюючи результати досліджень учених, необхідно констатувати, що переважна їх більшість схильна заперечувати вплив соціального фактора на процес підготовки до навчання. Процес шкільного дозрівання, на їхню думку, залежить від індивідуальних особливостей спонтанного дозрівання вроджених задатків особистості. Таким чином, абсолютизується роль спадковості, як провідного чинника розумової, емоційної і соціальної зрілості; здатність до диференційованого сприймання, наявність довільної уваги та аналітичного мислення, емоційна витримка дитини.

Аналіз літературних джерел свідчить про те, що проблема готовності дитини до школи отримала достатній розвиток у дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Але при цьому мають місце розбіжності як у термінології, так і в змісті і структурі компонентів шкільної готовності, їх кількісних і якісних характеристиках. Однак узагальнення наукових матеріалів дозволяє говорити про можливість створення теоретично сконструйованої моделі готовності дитини до навчання в школі, яка включає інтелектуальний, особистісний і соціально-психологічний компоненти, що є важливими як для успішної початкової діяльності дитини, так і для її швидкого, безболісного входження у нову систему відносин.

Отже, ознайомлення з літературними джерелами показує, що „готовність до школи” є складним психолого-педагогічним утворенням, яке розуміється нами як якісна своєрідність інтелектуального розвитку дитини та її психологічних особливостей, без яких неможливо успішно навчатися в масовій школі. Невід'ємною складовою готовності є досвід (знання, уміння і навички, набуті у спілкуванні і діяльності), наявний у дитини на момент вступу до школи. Важливу роль у підготовці дитини до школи відіграє її навчальний аспект.

Таким чином, готовність дитини до навчання в школі раціонально розглядати як оптимальне поєднання впливу комплексу компонентів, який охоплює всі основні сфери розвитку дитини: інтелектуальну, емоційну, волюву, соціальну, морфологічну, а також психічне і соматичне здоров'я. Їх сукупність являє собою єдину цілісну систему шкільної зрілості, сторони якої тісно взаємопов'язані і являються базовими якостями особистості як результату спеціально організованої підготовки до школи. Саме такий підхід створює необхідні умови для повноцінного розвитку особистісних якостей школяра, які гарантують йому всебічну соціальну і психологічну захищеність і сприяють успішній навчальній діяльності в майбутньому.

У подальшій роботі нами буде обґрунтовано методи і форми активізації навчально-пізнавальної діяльності старших дошкільників, які продуктивно впливають на підготовку дитини дошкільного віку до навчання у школі.

Література і джерела

1. Божович Л.И. Отношение дошкольников к учению как психологическая проблема // Вопросы психологии школьника. – М., 1951. – С. 3-28.
2. Венгер Л.А. Об уровне развития детей, поступающих в школу // Дошкольное воспитание. – 1972. – № 8. – С. 33-38.
3. Кравцова Е.Е. Психологические проблемы готовности детей к обучению в школе. – М., 1991. – 152 с.
4. Леонтьев А.Н. Психическое развитие ребенка в дошкольном возрасте // Вопросы психологии ребенка дошкольного возраста. – М.; Л., 1948.
5. Мухина В.С. Шестилетний ребенок в школе. – М.: Просвещение, 1990. – 175 с
6. Развитие социальных эмоций у детей дошкольного возраста / Под ред. А.В.Запорожца, Я.З. Неверович. – М.: Педагогика, 1986. – С. 8-28.
7. Черепаня Н. І. Проблеми готовності дитини до школи // Педагогіка і психологія: Формування творчої особистості: проблеми і пошуки. Зб. наук. праць. Вип. 33. – Київ, 2004. – С. 421-426.

В статье проанализированы педагогические детерминанты готовности ребенка к школе, обоснованно современные проблемы готовности дошкольника к школьному обучению. Выделены проблемы процесса подготовки детей к школе. Сделан анализ современных подходов к определению составляющих учебной готовности, их качественных и количественных характеристик. Указаны новые требования к содержанию готовности шестилетних детей к учебе в школе.

Ключевые слова: готовность к школе, школьная зрелость, компоненты школьной готовности, проблемы процесса подготовки детей к школе.

The article analyzes the determinants of educational child's readiness for school, reasonably modern problems preschooler ready for schools. Singled out the main problems of the process of preparing children for school. Analyzed the current approaches in the determination of components of school readiness, their quantitative and qualitative characteristics. New requirements for the content of six-year old children commitment to school are indicated in the article.

Key words: readiness for school, school maturity, the components of school readiness, problems of the process of preparing children for school.

УДК 37.014.3.-051(437.6)

TEACHERS PREPARING IN THE CONTEXT OF SCHOOL REFORM

Sheben Vladimír

Presov, Slovak Republic

Актуальність порушеної у статті проблеми обумовлена потребою обґрунтування шляхів оновлення і модернізації системи підготовки вчителя у відповідності до реформ, що відбуваються у словацькій школі. Шкільна реформа визначається як позитивними надбаннями, так і негативним досвідом. Аналіз результатів шкільної реформи дозволяє автору прогнозувати адекватні кроки, які необхідно буде здійснити у напрямку підготовки майбутніх учителів фізики.

Ключові слова: шкільна реформа, аналіз результатів, підготовка вчителя фізики.

Our paper presents some comments on the issue of the preparation of future teachers of physics, taking place in an environment significantly determined by positive as well as negative consequences of the ongoing school reform. We do not aspire to find answers or solutions to the issues the school reforms brings about at elementary, secondary schools and even universities. In the paper, we try to point out some of these issues, describe them and, on the basis of available information, present how today, universities are prepared for the phenomenon of the arrival of the first students, produced by this school reform.

There is a lot of discussion under way concerning the quality and state of education in physics at our schools before the school reform. Nonetheless, the constantly increasing disproportion between a scientific and academic system of physics, which subsequently produced a whole set of problems concerning education in physics at our schools objectively required a search for such solutions that would stop its decline. The students see no purpose in devoting their time to the study of a subject they do not need, which they believe physics is. A lack of interest in physics, formal knowledge, the decreasing capabilities of teaching by showing, the inability to think in terms of physics, an absence of abstract thinking, the inability to

solve physical problems, an absence of critical thinking, an excess of stress put on students by the ever increasing amount of new, often mutually isolated pieces of information lead the academic community to look for an optimal solution. The lack of interest of the students in physics thus manifested in the decline of their study results, which is also recorded by the international PISA study. It follows from the 2009 PISA study that Slovak students achieved results comparable to the previous studies in the years 2003 and 2006.

The OECD PISA study (Programme for International Student Assessment) in 2009 has again been looking into the level of preparedness for life of young, 15 year olds from 651 countries. The tests were aimed at reading literacy but also at mathematical literacy and literacy pertaining to natural sciences. Our students reached below-average results in reading literacy and natural sciences. About one fifth of our students did not acquire even elementary reading, mathematical and natural scientific literacy, which would enable them an advantageous start of their professional life. In mathematical literacy, the results of our students are at the OECD average and in reading and natural-scientific literacy, just like in the previous studies, the results are below average of OECD countries. Slovak students are placed 32nd to 37th in reading literacy, 19th to 28th in mathematical literacy and 29th to 37th in natural-scientific literacy, from a total of 65 countries Rehůš (2011).

The results of the 2009 PISA study show that in the area of natural-scientific literacy, Slovak students ranked below the average of the OECD countries. We may agree with the statement of M. Žovinová and M. Ožvoldová (2011) that the inadequate level of knowledge in a particular subject leads to a decrease in the interest in its further study. The general decline in knowledge is evident even in the decline of the quality of knowledge of secondary grammar school students. Secondary grammar schools are no longer the elite secondary schools for the best students they once were. In